İslami Devir Türk Edebiyatı (İlk Ürünler)

1. (I) Kutadgu Bilig'de, İslami eserlerdeki akışa uygun olarak Allah (tevhit, münacat), Hz. Peygamber (naat) ve dört halife övgüsü, ardından geçiş niteliğindeki bahar mevsimi tasviri ile hükümdara yazılmış bir kaside yer alır. (II) İnsanoğlunun değeri, dilin meziyeti ve kusuru, kitap sahibinin özrü, bilgi ve aklın meziyet ve faydaları gibi konular üzerinde durulduktan sonra asıl bölüme geçilir. (III) Asıl bölüm, içerik bakımından iki kısma ayrılabilir; birinci kısım hükümdar Kün Togdı ve vezir Ay Toldı karakterlerine odaklanır. (IV) İkinci bölümün çatışması ise Ögdülmiş ile Odgurmış arasındaki diyalogla dramatize edilir. (V) Eser, Saltuk Buğra Han'a nasihat, Hz. Peygamber'e ve Dört Halife'ye selam ile biter.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

2. Ajun külçirer baz alın kaş çatar
Bir elgin tutup şehd birin zehr katar
Asel tatrup ilkin tamak tatıtıp
Kidinrek kadahka sunup zehr katar

(Dünya gülümser, fakat yine alın buruşturur ve kaş çatar. Bir elinde bal tutup, birinde zehir saklar. Önce baldan tattırarak ağzı tatlandırır. Biraz sonra kadehe zehir katarak sunar.)
Şum dünyaga köngil baglab kahil boldum
İşret birle vaderiga cahil boldum
Bu dünyanı öterini emdi bildim
Ya İlahî! Afv kılgıl günahımnı

(Kötü dünyaya gönül bağlayıp ergin oldum. Eğlence ile vah yazık cahil oldum. Bu dünyanın geçiciliğini şimdi bildim, Allah'ım! Günahımı affeyle!)

Bu şiir parçalarından hareketle Atabetü'l-Hakayık ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Mecazi söylemlere başvurulmuştur.
B) Didaktik bir üsluba sahiptir.
C) Sözcük seçiminde öz Türkçeci bir yaklaşım benimsenmiştir.
D) Dünya hayatının geçici ve aldatıcı oluşu işlenmiştir.
E) Redif, uyak ve ölçüyle ahenk sağlanmıştır.

3. Öz: Kendi, nefs

Körklüg tonug özünge
Tatlıg aşıg adhınka
Tutgıl konuk agırlıg
Yadhsun çavıng budhunka

(İyi elbiseyi kendine, tatlı aşı başkasına… Konuğu ağırla, ününü herkese yaysın.)

Bu parçadan hareketle Divânu Lugati't-Türk ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) İslami Dönem'e ait olduğu
B) Karahanlılar zamanında yazıldığı
C) Misalli bir sözlük olduğu
D) Manzum biçimde yapılandırıldığı
E) Uygur alfabesi ile yazıldığı

4.
I. Kelimelerin sıralanmasında harf sayıları esas alınmıştır.
II. Türkçenin ilk dil bilgisi kitabı olarak kabul edilmektedir.
III. İslamiyet Öncesi Dönem'e ait pek çok kültürel unsura dair bilgiler barındırmaktadır.
IV. Türklere Arapça öğretmek amacıyla kaleme alınmıştır.
V. 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmıştır.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde Divanu Lügati't-Türk ile ilgili bilgi yanlışı vardır?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

5.
I. Feilâtün feilâtün feilâtün feilün
II. Siyasetname
III. Alegori
IV. Yusuf Has Hacib
V. Kaside

Numaralanmış ifadelerden hangileri Kutadgu Bilig'le ilişkilendirilemez?

A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) II ve III. C) III ve V. E) IV ve V.

İslami Devir Türk Edebiyatı (İlk Ürünler)

6. Sizni bizni Hak yarattı tâat üçün
Ey bul-aceb içmek yemek râhat üçün
Kâlû belâ dedi rûhum mihnet üçün
Edhem bolup yer astıga kirdim mena

(Sizi, bizi Hak ibâdet için yarattı. Ey acayip, yemek içmek rahat içindir. Ruhum sıkıntı için "Kâlû belâ" dedi. Ben de Edhem olup yer altına girdim.)

Divan-ı Hikmet'ten alınan bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Telmih sanatına başvurulmuştur.
B) Tam kafiyeye yer verilmiştir.
C) 12'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
D) Amaç-sonuç ilişkisi kurulmuştur.
E) Dinî-tasavvufi bir içeriğe sahiptir.

7. bu rüzgârın tadı (I) senin hiç tatmadığın
bu yolcular bilmediğin bir yerden (II) geliyor
konuştukları dil ömrünce duymadığın
gözlerini sakla sen (III) burda bir yabancısın
akşam tren (IV) raylarına yağmur (V) yağıyor

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi Divanu Lügati't-Türk'te geçmiş olamaz?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

8. Aşağıdakilerin hangisi İslam etkisindeki Türk edebiyatının ilk ürünlerinin ortak özelliklerinden biri değildir?

A) Öğreticilik
B) Tasavvuf
C) Şiir
D) Karahanlı Türkçesi
E) Allah'a ve/veya Hz. Peygamber'e hamd ü sena

9. Türkler aslında yirmi boydur. Bunların hepsi Yalavaç Nuhoğlu Yafes, Yafes oğlu Türk'e dek ulanır. Bunlardan her bir boyun birçok oymakları vardır ki sayısını ancak ulu Tanrı bilir. Ben bunlardan kök ve ana boyları saydım, oymakları bıraktım. Yalnız herkesin bilmesi için gerekli olanı, Oğuz kollarını ve hayvanlarına vurulan belgelerini yazdım. Bundan başka her boyun bulunduğu yeri de bildirdim. Rum ülkesine en yakın boy Beçenek'tir; sonra Kıfçak, Oğuz, Yemek, Başgırt, Basmıl, Kay, Yabaku, Tatar, Kırkız gelir.

Bu tercüme metin aşağıdaki eserlerin hangisinden alınmıştır?

A) Divanu Lügati't-Türk
B) Atabetü'l-Hakayık
C) Kutadgu Bilig
D) Divan-ı Hikmet
E) Şecere-i Terakime

10. Özinde ulugka tapug kılsa öz
Tilin beklese ked katıg tutsa söz
Tapugug onarsa bu yanlıg kiçig
Begine yagudı onardı keçig
…
Ulugug ulugla küdez hürmeti
Sana kelge devlet ulugluk kutı

Negü ter eşitgil avuçga sözi
Avuçga sözi tutsa açlur közi

Ulug hürmeti bar ajunda törü
Ulug kelse kopgıl adakın örü

(Kendisinden büyüğe hizmet etmeli, dilini tutmayı bilmeli, ulu orta söz söylememeli. Böyle bir genç hizmette başarı gösterirse beyine yakın olur ve merhaleleri başarıyla geçer. Büyüğü büyük tut, onun itibarını gözet. Sana da devlet ve ululuk mutluluğu gelir. Dinle, atalarımız ne der. Atalar sözünü tutanın gözü açılır. Büyükler muhteremdir; bu, dünya kanunudur. Büyük gelince ayağa kalk.)

Dil, biçim ve içerik özelliklerinden hareketle bu dizelerin aşağıdaki eserlerden hangisine ait olduğu söylenebilir?

A) Risaletü'n-Nushiyye
B) Mesnevi-i Şerif
C) Nehcü'l-Feradis
D) Divan-ı Hikmet
E) Kutadgu Bilig

